

հայտուն Haytoun

ՊԱՇՏՆԱԲԵՐԻՔ

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆ ԳԱՇՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

ՀՅԴ ԱՐԽԱՄՏԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Ը. ՅԱՐԻ, ԹԻՒ Ն, 1985

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ | CONTENTS

«Հայր, Յոնադ»	2
The Hai Tad Program at Ferrahan	4
On Contemporary Turkish Historiography	11
Նախադրյալ «Հայերով»	13
April 24, 1985 Monterello, California	15
It Was April Again	16
Reading the Small Print	17

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ | EDITORIAL

ՆԵՐԿԱՅ ՄԱՐՏԱՀՐԱԽԻՐԸ

THE PRESENT CHALLENGE

□ Ապրիլի ամիսը խորհրդանշեց Թուրքիոյ կառավարութեան կողմէ գործադրուած այն խզող փորձը, որ նպատակադրած էր քնաբեկել կամ տեղահան ցնել Առաւելոյի բնիկ ժողովուրդը: Դարկումի նկատմամբ ինք զաղոթատիրական, բռնատիրական իր քաղաքականութիւնը, 1915-1923 թուականներու ժամանակաշրջանին ան կրցաւ նոյն անգամ այս ազգային ազատագրական շարժումի բնական քննադատը: Թէեւ, հայ ժողովուրդը վերապրեցաւ Տեղասպանութենէն, կրեցով խոր վէրքեր, ան կրցաւ դիմել Ապրիլի 24-ը ո՛ր միայն իրեն յիշատակութեան օր, այլ իրեն խորհրդանշեց վերանորոգելու իր հասնոցանք՝ վերատիրանալու իր արդար իրաւունքներուն: Վերջին նրկու տասնամակներուն քննադատներն, հայ ժողովուրդը մարդկութիւնը տեղեակ պահած է իր դէմ գործուած անարդարութիւններուն մասին, եւ աշխուժօրէն պահանջատէր ներկայացած է իր մարդկային եւ ազգային իրաւունքներու հարցով:

(Շար. էջ 14)

□ Last April marked the seventy-third anniversary of the Turkish government's successful attempt to exterminate or deport the native inhabitants of Eastern Anatolia. By 1923, the government which for centuries had attempted to eradicate the Armenian Question by the occupation of Western Armenia and suppression of its populace, had succeeded to set back this liberation movement for another century. And although the Armenian people emerged from the genocide deeply wounded, it managed to view April 24 not only as a day of remembrance, but also as a day to reaffirm its conviction to pursue the resolution of its just cause. For the past two decades the Armenian people has informed the world on the crime perpetrated against it and has actively demanded the restoration of its national and human rights.

Despite these efforts, the progress of the liberation struggle has been limited in part due to the conditions of the diaspora, and in part by the ineffective utilization of these same conditions for the advancement of the struggle itself. Thus, in some aspects, the proclamations of a renewed struggle have not dared to cross the boundaries of rhetorical speeches. This can be seen both on the external, as well as the internal front. On the internal front, the important mission of preservation of the Armenian identity and the politicization of the masses has confronted many obstacles and has produced unsatisfactory results. Meanwhile, on the external front, faced with an uncompromising enemy who enjoys the unequivocal support of one superpower and the sympathy of another, the responses to the just demands of the Armenian people have been limited to the issue of the recognition of the genocide. No doubt, the conditions created by the genocide have not been conducive to the progress of the struggle. Nevertheless, the eventual outcome is directly dependent on the ability to objectively analyze these same conditions, and if necessary, to create (Cont. on pg. 10)

Ճոյց էր կրկին. նման պատկեր. հայր նետուած էր փողոց: Լոթ յոգոնց մը տեղ գտած էր ինկնէրու շարքին. «պոտաջէ՛ք հայեր. Լազն հանեցէ՛ք», կը խրախուսէին շատեր. բայց բաւարար չլինէր չէին շարժուիլ:

Անապարամբով, առանց աղէտայն, 76 տարեկան տիկ. Մկրտիչեան իր քայլերը արագացուց ոչ ալի ծովը, բաժնեց դռուակը շրջապատող խոմբը եւ իր ոտքն ալ երկարեց՝ տունակոխ քնելու համար գրեթէ մոխիր դարձած շաթի կտորը:

Դարձաւ, իմպաստաբան՝

«ա՛խ, սիրտս ինքզնուս», ըսաւ ան:

«Ո՞ր ունիմ, կ'ըսէր ան. «իմ ազգիս արիւնն են թափելը: Խօսքը կ'ընդհատէր նոր խօսք առնող ըլլար ու մեզի ալ հշտն կ'ընէր որ խօսողին հետեւինք: Ետքը, կը շարունակէր խօսքը՝ միաժամանակ բռնուցքը շարժելով օդին մէջ... «Դրօշակը տրորեցի, որովհետեւ դիւ ունիմ, պատմութիւն կը կարդամ...»

Տիկ. Մկրտիչեան, կեցած մեր քով, կը շարժէր իր բռնուցքը, կ'արտասանէր յոգոնցներ. իսկ երբ յոգոնցները անգլերէնով բացականէին, մասնակցելու սիրտն, անկասկած կը շարժէր իր շրթները:

Ձաթը չէր տեսած, բայց զգացած էր անոր վնասները, հալածողութիւնը:

տաակահեղութիւնը ապաստանած էին իրենց ինչ տան բակին մէջ. խրախուսէր վերապաշտող որ իրենց բակէն անցած էր, գերդաստանի միակ վերապաշտող նմանը եղած էր:

«Ո՞ր ունիմ, կ'ըսէր ան. «իմ ազգիս արիւնն են թափելը:

Խօսքը կ'ընդհատէր երբ խօսք առնող ըլլար ու մեզի ալ հշտն կ'ընէր որ խօսողին հետեւինք: Ետքը, կը շարունակէր խօսքը՝ միաժամանակ բռնուցքը շարժելով օդին մէջ:

«Դրօշակը տրորեցի, որովհետեւ դիւ ունիմ, պատմութիւն կը կարդամ»:

Ճոյց էր, հայու ցոյց. Լազնուցքը նոյնն էր. երկուստեք ի՛ր բռնուցքը կը շարժէր, ծերունին ի՛րը: Եկած էին բարձրացնելու իրենց Լազնը, կը պոտային, կը ծափէին եւ նոյնիսկ լուս մնացողները ներքնապէս կը զգային, որ Լազնուցքը մերն է:

Դուռը չէր ցոյցի չափանիշը, այլ ներկայ ըլլալը, հասարակ ողջ պահնէլը, յոյս ունենալը: Ճոյցն բացակայողն էր մեղադրող, իսկ ներկաներու յանձնարարները այդ վարկեանին ներքին կը թուէին:

Տիկ. Մկրտիչեանը ցոյցին կը մասնակցէր իրեն անհատ, իրեն հայ. այդտեղ տարբերութիւն չէր ընէր թէ ուրիշներ կը պոտային կամ ոչ. ինք հոն էր ու պիտի պոտար:

«Լամուս ունեցէ՛ք պաշարելու քանի ուժ ունէք. հա՛յ մնացէք», ըսաւ ան երբ կը մեկնէին:

Ու գիտակցեցայ թէ պիտի մասնակցէի յաջորդ ցոյցին ու յաջորդին ու յաջորդին. պիտի մասնակցէի նոյնիսկ եթէ ներկաներու թիւը նստազէր. պիտի մասնակցէի իրեն անհատ, իրեն հայ. տարբերութիւն պիտի չլնէր թէ արդեօք ուրիշներ կը պոտային կամ ոչ: Ես հոն պիտի ըլլայի ու պիտի պոտայի:

ԼԵԴԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ | AYF ACTIVITIES

Statement of the Armenian Youth Federation

Armenian Youth Federation of Western America has gathered here today with the Armenian community of Los Angeles to open a dialogue on the issue of the unresolved Armenian Question.

73 years ago today the Ittihadist Young Turk party of Turkey began a premeditated organized effort to eradicate the Armenian people living on their homeland... In all nearly 1.5 million Armenians, from a population of 2 million died. Five sixths of the Armenian homeland is now devoid of Armenians.

To this day the present Turkish government continues to deny this genocide and wages an ongoing campaign to rewrite history.

Armenians are gathered here today to make the following demands:

- 1— The Turkish government's acceptance of the responsibility for the Armenian Genocide.
- 2— Reparations for the loss of land, lives and personal properties.
- 3— The immediate return of the Armenian homeland...

The Armenian Youth Federation has invited the Turkish government's Consul General to come here today and address these demands. The Armenian people are not to be denied this audience. Members of the AYF are prepared to use all peaceful means at their disposal to carry out their objective.

—April 24, 1988

The Hai Tad Program at Ferrahian

“When every student would be ready to enlist as a soldier of Hai Tad; that would satisfy me...”

Says Mr. Gabriel Injeikian during an interview on the Hai Tad program at Ferrahian.

Interview by Anna Adamian

Note: In an effort to offer a more complete picture of the Hai Tad programs at Armenian schools, Haytoug presented an interview with the principal, Hai Tad instructor, and several of the students at Alex Pilibos Armenian school in the last issue. In this issue Haytoug presents the continuation of this effort, through an interview with Mr. Gabriel Injeikian, principal of Ferrahian Armenian school, Mr. Garo Bedrossian and Onnik Hayrabedian, the instructors of Hai Tad, and seven of the students enrolled in the Hai Tad class. A few questions have been added to the list used in the last interview.

The first part of this interview was conducted with Mr. Gabriel Injeikian. Mr. Injeikian came to the United States in 1953 to pursue his education. After completing his studies, he taught in public schools from 1957 to 1961. He attended Haigazian College in Lebanon from 1961 to 1964. In 1964, he returned to California to establish the first Armenian day school in the United States with a grant of \$10,000.00 and an enrollment of twelve.

H

AYTOUG—How long has the Hai Tad class been offered at Ferrahian?

Injeikian—Unofficially since Ferrahian has started 24 years ago, but officially as a separate Hai Tad class within the last seven or eight years.

HAYTOUG—How many periods per week are reserved for Hai Tad; to which grades is the course offered to; is the class mandatory?

Injeikian—Three to five times per week. It is offered to 10-12th grade classes, and it is a mandatory course.

HAYTOUG—Are there enough current topics on Hai Tad to increase the periods reserved for the program; what do you consider to be the current topics?

Injeikian—I presume there are always plenty of issues that could be discussed in the Hai Tad class and if there were additional periods, they could be filled. However, the current number of periods seem to be satisfactory.

The survival of the Armenian community and all the issues that come up with the efforts for the recognition of the genocide, even the Karabagh issue in Armenia, the organization of the Armenian community throughout the diaspora, organization of the schools, the political and cultural groups all constitute a part of Hai Tad.

HAYTOUG—Relative to the other courses on the curriculum, what is the level of importance attached by the administration to the Hai Tad program?

Injeikian—All the courses are important, otherwise we wouldn't be teaching them. Hai Tad courses are as impor-

“They [the AYF] could also organize the AYF chapters so that more students will become members of the AYF...”

tant as any of the Armenian studies courses including the Armenian language, culture and history.

HAYTOUG—What is the purpose of the Hai Tad program at Ferrahian?

Injeikian—To insure that all our students are exposed to the knowledge that's required to understand the Hai Tad and also to prepare them with a kind of attitude that would make the students want to contribute to the Hai Tad and to become good Armenians.

HAYTOUG—What type of Hai Tad activities do the students engage in outside of the school?

Injeikian—Many of them are quite active in different Armenian political groups, whether it's with the ARF Youth Organization or Homenetmen, and they also participate in many different demonstrations that take place. Also, many of the students keep abreast with all the discussions in the papers about the Hai Tad—it's part of their daily living. I hope.

The Hai Tad Program at Ferrahian

“...emphasizing so much on the past,
takes the importance away from the present...”

Say the students at Ferrahian during an interview with Haytoug.

Note: The following are the responses to some of the questions raised by Haytoug to seven students currently enrolled at the Ferrahian Armenian High School's Hai Tad class. Haytoug would like to thank Hovig Khoukaz, Sahag Momjian, Vigen Tchorbajian, Hovig Tenkerian, Ishkhan Topalian, Cynthia Varjabedian and Arlene Youssephian who took part in this interview.

HAYTOUG—What are your general feelings about the Hai Tad class; how has this class affected you as an individual?

Tenkerian—I personally don't think the Hai Tad class provides what it should, since more than half of the students are not interested. But on the other hand, if the class was more serious it would bore the students.

Tchorbajian—The Hai Tad class is very important for me, personally. However, when it comes down to grading, the class does not compare with the college-prep courses. If the class is made more serious and tougher like the college prep courses, then I think, it can become important for the students.

Khoulkaz—Hai Tad is to be given in this class, but history is also included. What happened in the past, is in the past. If you're going to have a Hai Tad class let it be what's going on today. I'm not saying let's not learn the past, but what's happening today is more important because we're living it now. Let them tell us what's going on in Karabagh today, not how many square feet its area is.

Youssephian—We really don't take the issues that have to do with Hai Tad today. We don't really have a Hai Tad class, we have an Armenian language class and an Armenian history class. What we are learning is what happened in 1910. We are not taking much from the present day. I really can't give an opinion on the Hai Tad class because I have not even taken it yet!

HAYTOUG—How can the Hai Tad program at Ferrahian be improved?

Injeikian—We have to work to develop a “treatment” for Hai Tad including all kinds of different materials for instruction, an active field work, different seminars and activities of Hai Tad together with other students from other schools and groups.

HAYTOUG—Is there a textbook available for the Hai Tad course; if there isn't, is there anything being done to prepare one?

Injeikian—Unfortunately, no. But yes, they are working on a curriculum and textbooks. Hopefully they will be ready soon. The Armenian National Committee together with the Prelacy are working on a Hai Tad curriculum and a textbook.

Tchorbajian—I think what all of this sums up to is that emphasizing so much on the past, takes the importance away from the present. If you go into the Hai Tad class and ask who Hampig Sassounian is some people might say “Who? What?” That's pitiful. Of course history is also important, because if you were asked “You want your lands back? What happened to your lands?” you should have an answer. We have to fight for Hai Tad now, so that people listen to us. We can't fight for it with our past. We can't say “it was like this or that,” because they'll say “times change and so does everything else.” We have to get people to listen to us. That's Hai Tad.

The bottom line is that it's too late to start teaching the high school students about history of Hai Tad. You need to start from the 7th grade or even lower so that you have a foundation to build on. You can't just start from the 10th grade and say this is what's going on today.

HAYTOUG—Are you interested in Hai Tad more now than before you took the class?

Topalian—It's the same as it was before. I know as much as when I started the class.

Momjian—(In Armenian) I am interested about Hai Tad but not because of the class. Although what was presented to the class I already knew, but it was not boring for me.

Tenkerian—(In Armenian) It would be better if the Hai Tad class was taught in a discussion form, instead of having to study and take exams. In the case of discussions you could express your opinions and hear new ones. I don't think the present environment of the class is suitable for that.

HAYTOUG—After you graduate, how will you remain active within the Armenian community and prevent your own assimilation?

HAYTOUG—What type of short- and long-term results would satisfy you in relation to the mission of the Hai Tad program?

Injeikian—When every student would be ready to enlist as a soldier of Hai Tad; that would satisfy me—both in the short- and the long-term.

HAYTOUG—What role can the AYF play within the school's Hai Tad program?

Injeikian—I presume they could help organize some of these seminars and activities with the students on Hai Tad. They could also organize the AYF chapters so that more students will become members of the AYF. That way they'll be getting Hai Tad education from both places.

HAYTOUG—Thank you Mr. Injeikian.

Injeikian—Thank you; you're a very good interviewer.

«Թէ՛ք քաղաքական եւ թէ՛ իրաւական գետիններուն վրայ լուրջ հետաքրքրութիւններ ցոյց կու տային հայ աշակերտները»:

կ'ըսէ պրոֆ. Կարօ Պետրոսեան «Հայրենի հետ ոմնեցած հարցազրոյցի ընթացքին».

Ծանօթ—Նկունայ հարցազրոյցը կատարուած է Հերածեան վարժարանի 10րդ եւ 12րդ դասարաններու Հայ Դատի ռաւոյնչի պրոֆ. Կարօ Պետրոսեանի հետ: Պրոֆ. Պետրոսեան իր ռաւոյնչի առարկան է Ամբիֆոս՝ Հայապատկան Հիւսիսի մէջ: Պաշտօնավարած է իբրեւ Պէյրութի Սօֆիա Թանգրեան վարժարանի տնօրէն: Պրոֆ. Պետրոսեան 1978-ին իզմեր դաւաանեցած է Հերածեան վարժարանէն ներս:

ՀԱՅԳՈՒԿ—Ի՞նչ է Հայ Դատի ծրագրի նպատակը:

Պետրոսեան—Հայ Դատի դասանկիւրի ամբողջ նպատակը մեր ամենէն նոթիական եւ հետաքրքրական ու ասորեայ կեանքին հետ կապ ստեղծելն է ու աշակերտները անմակից դարձնել: Այդ նպատակով, անմիջական բոլոր տեսակի հարցերը, որոնք մեր ժողովուրդը կը հետաքրքրեն եւ պիտական նիւթ են մեր անմոլին՝ անպայմանօրէն մենք կը փոխանցենք աշակերտութեան եւ կ'աշխատենք որ աշակերտները օրը օրին հաղորդակից դառնան այդ բոլորին: Անկասկած որ, հետագային նաեւ կը սպասենք որ բոլորը անցի փոխանակեալու, լաւ դասազինքնութիւն մը եւ արձանագոյնութիւնով ու քարտէսներով կարենանք տեսնել, կարենանք տեսնել եւ տալ նաեւ աշակերտութեան. բայց զիջել այդ հնարաւորութիւններու զբօնականացումը, մեր ասանակին աշխատանքով, ինքնասիրութիւններով կը փորձենք գոհացնել աշակերտները եւ զանոնք հարգողակից դարձնել անմիջական հարցերուն:

Yoosephian—I will remain active. I don't think I could just assimilate and not care after I've attended this school for six years. They keep telling you about the Armenian Cause; you can't just assimilate and forget all about it. Right now the school is enough to keep me from assimilating, but after I graduate I might join the community groups like the Homenetmen or maybe even the AYF.

Khoukaz—I definitely know that there is no chance for me to assimilate because I plan to remain a member of the AYF and Homenetmen after I graduate. For some, not having time is just an excuse not to join. I've had the time for homework, basketball, AYF and Homenetmen; so if the students want to, they can find the time.

HAYTOUG—If the course was offered as an elective would you still take it? Why?

Yoosephian—Yes, I would. I know that some students would take it because they'd think it's easy. I don't think that would be right. If people are indifferent, why do they bother coming to this school. If you're going to take the course you should care. I care, and I really do want to learn.

Topalian—I would not take it because it would not be required for college. Although I'd like to stay Armenian, but right now all I care about is college. So, I would not take it.

Khoukaz—As a senior I've already been accepted to the university I'm going to go to. The second semester of our senior year is when we have the most free time, so, honestly, I don't take my classes seriously. I would take the Hai Tad class in the 10th or 11th grade, because it is very important to me.

HAYTOUG—How can the Hai Tad program at Ferrahian be improved?

Varjabedian—I think it can be improved if it didn't emphasize so much on the history. If we learned about what's going on today, it would be more interesting and the students would pay more attention. Another thing, I think if the environment of the class was controlled and interest was aroused, then the students would be able to learn more.

Yoosephian—If the environment of the class is not controlled, then the students take advantage of it no matter what the course is.

Tenkerian—(In Armenian) It would be better if Hai Tad is taught from an earlier age.

Khoukaz—I think we should have papers and pamphlets on current issues and have discussions on them. When you're exchanging ideas, new views are expressed and sometimes, opinions change. This type of an atmosphere is more beneficial.

Tchorbajian—If a student is not interested about Hai Tad, he's not going to listen—whatever you do. Some people just don't have it in them. Why not let the course be an elective so that nobody is forced to take it. At the present, there is this feeling that nobody cares anymore. I just think that the ratio of those who do care to the ones who

don't is very small. Even if only two people take the class, it would be worthed. Even the organizations like the AYF are changing their standards, because they are so anxious to take new members in and expand. A small number might be able to do more Hai Tad work than what is being done right now.

"What was presented to the class I already knew, but it was not boring for me."

—Sebagi Momen

"If the environment of the class was controlled... then the students would be able to learn more."

—Cynthia Varjabedian

"We have to get people to listen to us. That's Hai Tad."

—Viken Tchorbajian

HAYTOUG—After taking the Hai Tad class would you be interested enough to join any of the Armenian organization which pursue the resolution of the Armenian Question?

Momjian—(In Armenian) I'm already in an organization that pursues Hai Tad. And even before taking the class I was already in AYY.

Varjabedian—I think it all depends on what background you get from your Hai Tad class. If it arouses some interest in you, then of course you're going to join Armenian organizations, but if it doesn't leave a big impression on you, then you won't be interested.

Yoosephiance—I can't say that it has effected me much because I really haven't learned much about the present. The most that I've learned about the present is when the Karabagh issue was going on. If I was to join any of the organizations it would be because of something else. I must also say that I've learned some things; now I know who Krisdapor was. The class is good for the people who don't know these things. But that is more of a "hayotz badmoutiune."

ՀԱՅԳՈՒԿ — Աշակերտները ի՞նչ լեզուով սաճում կ'արտայայտուին եւ դասերը ի՞նչ լեզուով կ'աւանդուին:

Պատրաստեմք—Այդ դպրոցին մէջ այս հաշիւը յոսմամբ է հետեւեալ ձևով, ամսուք, որոնք սահման են հայերէն թեղումով իրենք զիրենք արտայայտուելու մէջ, ամսուք կը կատարուի հայերէն թեղումով զատասանութիւն: Իսկ ամսուք, որոնք սահման հաշիւին չեն խօսուի, արտայայտուող, ամսուք կը տրուի անցելուն թեղումով: Նիւթերը ընդամասնուելու նոյնն են, բայց կը դասա-
նաւորուին հայերէն կամ անգլերէն՝ համաձայն աշակերտներու կարողութիւններուն եւ նշանակարաններուն:

ՀԱՅԳՈՒԿ—Ի՞նչ տարողությանը Հայ Դատի ճետապընդունը հայ աշակերտներուն իբրեւ այժմէական խնդիր կը ներկայացուի:

Պատգամահան—Աշակերտները իսկապես հետապրքրոում են անսիշական մեք հաղթելով: Փաստը այն է, որ վերջերս մեր ուսանողները ոչ միայն հետապրքրոում էին Ղաթապաղի հաղթելով, այլ նաեւ հետապրքրոում էին թէ Բիշապգային մամուկի իշապէս կ'արեալազանկէ եղեւ հարցին եւ, ասին օր, իրենք իրենց տոմարէն Բիշապգային մամուկին քաղաւած եւ Բիշապոումս Եօղաւանքը կը բերէին դպրոց՝ ինկնելով որ Բաբոյը աշակերտութիւնը հաղորդակից դառնայ եւ մեզ միայն տեղեկութիւններ փոխանցէ: Նաեւ, անկնապէս այլ լսուելը հետապրքրոում էին թէ ո՞ր հասալ իսկոյրը եւ ինչո՞ւ իշապէսը հոյովովը այս ձեռք կը տանայ: Կը Նշանակէ, որ թէ՛ Բաբոյական եւ թէ՛ Խաւսական զեպիներուն փոյլ յուր ինչ հետապրքրոութիւններ ցող կու տային իսկ աշակերտները:

ՀԱՅԳՈՒԿ—Հայ Դատի հետապնդումը ինչպե՛ս կը
աշխատի աշակերտներուն մօտ:

ՂԵՆՈՐՈՒՆԱԾ— Էդ ջամայնի աշակերտները հեռավորորեն՝
 անգլիական Բրիտանիայի մեծ Խամպս կենտրոնական են,
 որովհետև մեծ ամբողջ կենտրոնի նպատակը եղած է ազգայնորեն
 ամրապնդել, մեր նպատակները իրագործել և թե՛ այդ իրագործում
 նպատակներն են որ անխնայաբար կը դառնան այս ժողովուրդը:
 Հայ Դատի գաղափարը կը յարակցանալ րորդ խնդիրները
 որոնց ծանոթ պետք է ըլլան իրենք և որոնցմով կը տալանալ
 թե՛ մեր ժողովուրդը, թե՛ իրենց մտքը և թե՛ մեր կազմա-
 կերպը անխնայաբար:

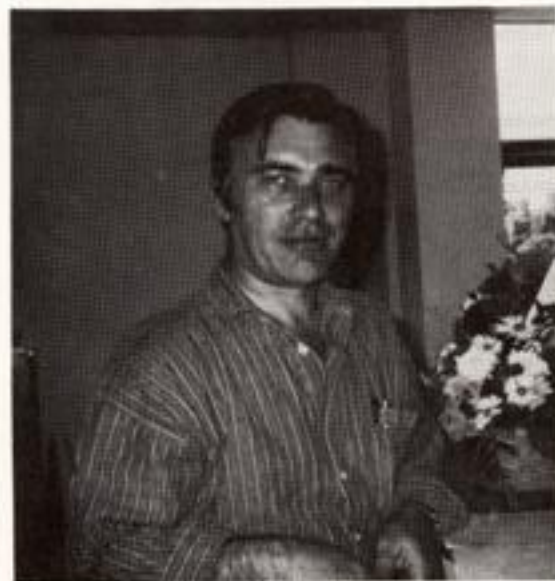
ԱՅԳՈՒԿ—Ի՞նչ էն ընդհանրականն եւ մասնալատով
ժողաբութիւնները որոնք իբրեւս դրական արդիւնք մը
ենք բերելու համար աշխատող ուսուցիչ՝ կը դիմագրաւէք։

[illegible]

ԱՅՈՒՆ—Շնորհակալությամբ պարոն Պետրոսեան:

«Հայկական դպրոց են գալիս բայց հայկական առարկաների նկատմամբ հետաքրքրությամբ չունեն»:

Կ'ըսե՛ք պրե. Օնեկի Հայրապետեան «Հայդուկ»-ի հետ ունեցած հարցազրույցի ընթացքին.

Մանջ—Ներսիս հարցազրույցը կատարում է Ֆերան-եան Վարժարանի 11րդ դասարանի Հայ Դասի ուսուցիչ պրե. Օնեկի Հայրապետեանի հետ. պրե. Հայրապետեան խաճախում է Թեհրանի Բուշ-Դաֆթեան միջնակարգ վարժարանը. Պատկապ Արուստից վերադարձնելուց հետո ի Բաֆթեանի Համալսարանին 1969ին, Հայկական Լեզուի եւ Գրականության Հիմնի մէջ. 1972ին ստացած է իր Մագիստրոս Արուստից տիտղոսը՝ Թեհրանի Համալսարանէն, Հայ Լեզուի եւ Մշակույթի Հիմնի մէջ. Ներսիս կ'աշխատի ղեկավարի պաշտօնում՝ Լեզուագիտության Հիմնի մէջ, մասնագիտանալով՝ Ներսիսի հայերէնի Բնականության մէջ՝ Փնտրելու համալսարանէն:

ՀԱՐՑԱԶԻՐ—Ի՞նչ է Հայ Դասի դասընթացի նպատակը Ֆերանեանի մէջ:

Հայրապետեան—Հայ Դասի դասընթացն ուղղուած է միայն Ֆերանեան դպրոցի կողմից ճշգրտւած չէ, զիտե՛մ որ Հայ Դասը դասընթացում է եւ նպատակը արդէն այդ ընդհանրական նպատակն է եւ մենք տեղեկակ ենք: Աշակերտներին պէտք է անել փոքր տարիքից Հայ Դասի պատմութեան, ազգային խնդիրները տարբերակել, որ երբ այս աշակերտները դպրոցը աւարտում են, հայ կեանքի մէջ են փնտռում, ազգային հասարակարան կեանքի մէջ ունենալ անհրաժեշտ դերակարգեր են դառնում, արդէն ակզբից տեղեկակ ընտելւում որ հայ ժողովրդի արդար պահանջները ինչ են եւ երբ մեծ տարիքում չգան սկսեն

"I know as much as when I started the class."

—Ishkhan Topalian

"I don't think I could just assimilate and not care after I've attended this school for six years."

—Arlene Yoosephian

"Let them tell us what's going on in Karabagh today, not how many square feet its area is."

—Hovig Khoukaz

"It would be better if Hai Tad is taught from an earlier age."

—Hovig Tenkerian

Topalian—I was in Homenetmen before we took Hai Tad; I was in Homenetmen after we took Hai Tad. I still don't feel different. It's all the same.

Tenkerian—(In Armenian) I don't think the Hai Tad class has much of an effect on people joining the Armenian organizations. There isn't much done to encourage people to join these organizations. I personally think that it would be better if the class had some type of a tie to an Armenian organization.

Khoutkaz—(In Armenian) The Hai Tad class was more of a review for me. I was an AYF member before I joined the class. I had learned alot even before I joined the AYF. I'm already in AYF and plan to be a member for the rest of my life!

HAYTOUG—You can't be; you have to join ARF.

Khoutkaz—Okay.

Tchorbajian—I'm already involved with Hai Tad to the fullest. I already feel Armenian and do my best to maintain and spread my Armenianism. Joining an organization, for many has become a name they carry—so that they can say "I'm an AYF unger, now" or "I'm a Homenetmen yeghpayr, now." I think that being involved goes farther than that. If I'm going to join an organization it's going to be because of its purpose. I'll join an organization when I think I'll get something out of it.

հետաքրքրել թե՛ հայ ժողովուրդը ի՞նչ պահանջներ ունի Ուրեմ, ասեցի փոքր տարիքից է որ պետք է տեղեակ լինեն և իմ կարծիքով Հայ Դատի դատաւարական գլխավոր նպատակը արդեն դա է:

ՀԱՅԴՈՒԿ—Աշակերտները ի՞նչ լեզուով սահուն կ'արտայայտվեն և դասերը ի՞նչ լեզուով կ'աւանդուեն:

Հայրապետեան—Կարծում եմ անգլերենի մէջ ամէն սահուն են աշակերտները, որովհետեւ մեծ մասամբ անգլերեն լեզուով են խօսում: Անշուշտ մի կարգ աշակերտներ հայերենի մէջ սահուն են և պետք է ցեսէ, որ ընդհանուր առմամբ դատաւարական լեզուն հայերեն է: Սակայն տեղ-տեղ կարիք է զգացում անգլերեն բացատրություններ տալու:

ՀԱՅԴՈՒԿ—Ֆերահեանի մէջ այս կա՞ն:

Հայրապետեան—Անշուշտ որ կարծում եմ բոլոր դպրոցների մէջ այս նպատակը գոյութիւն ունի. ինչպէս Մեքսիկայում, Ալեք Փիլիպոս, Հայ Դատը պարապում են: Արդեն Հայ Դատը մէկ նպատակ ունի:

ՀԱՅԴՈՒԿ—Հայ Դատի առնչութեամբ դրական արդիւնքներ ձեռք բերելու ճամար ի՞նչ տարրական միջոցներ են օգտագործում:

Հայրապետեան—Այս հարցը այնպէս եմ հասկանում որ ինչ տարրական միջոցներ, միջոցառումներ դպրոցի մէջ գործադրում են Հայ Դատի ուսուցումը ամէն արդիւնատուր իմաստով: Միջոցառումները տարբեր են, միայն իմ փորձառութեան մասին կարող եմ խօսել: Ես փորձել եմ տարբեր միջոցների դիմել. երբեմն որեւէ թէքստ օրաց դասին կապ ունեցող զորից բազմացրել եմ և այդ մէկը դասարանի աշակերտութեան բաժանել, քննարկ վրայ մի քանի հարցեր դրել և պահանջել որ կարդան դասարանի մէջ, հարցերին պատասխանեն: Կարելի է ասել մի քանի դաս դասաւանդել է ընկերական ձևով: Բացի այդ ձևից փորձել եմ քննարկել օգտագործել, յատկապէս «Լեզուարկ» օրաթերթը և Հայ Դատի վերաբերող տարբեր յուրեր, անկախախտութիւններ, վերլուծություններ իբրեւ թէ դասարանային աշխատանք թէ տնային աշխատանք յարմարել եմ աշակերտներին և սրտաբանական և ամբողջ յօդուածը կամ յուր, քննարկ վրայ ինչ տեղ են կամ դասարանի մէջ իբրեւ ընկերների մօտ կանգնել կարողացել են ամփոփումները: Վերջապէս կարող եմ ասել բոլոր միջոցները աշխատել եմ գործել մի քիչ նիւթը հետաքրքրական դարձնելու համար բայց եթէ հարցնես թէ արդիւնք ի՞նչ է եղել, արդեօք մեծ արդիւնք հասն է թէ ոչ, չեմ կարող փաստագրել այդ ասել: Անշուշտ աշխատանքը աշխատանքի չի գնացել: Որոշ ձևով արդիւնք տեղ է բայց ակնկալում արդիւնքը արքան աշխատանքից յետոյ որ ակնկալից այդ ակնկալութիւնը ունեցել եմ ի տեսլից: Հիմա, ինչ պատճառով չի տեսլից, կարելի է ասել մանրամասն խօսել, պատճառները ընկն. զուգ աշակերտների հետաքրքրութիւնը տակաւին առ յաճին չի ինքնա մենք սպասում, կամ անտեսարակ ուրիշ երկրներում գոյութիւն ունի, գիտենք Միջին Արեւելքի մէջ Հայ Դատի նկատմամբ հետաքրքրութիւնը երիտասարդութեան մէջ ամէն շատ է, երբեք ինչո՞ւ, պատճառը ի՞նչ է, մթնոլորտն է թէ այդ պատճառներ կան կարծում եմ առաջինն այս հարցումն մէջ չէ, զուգ ամենաին խօսենք այդ մասին:

ՀԱՅԴՈՒԿ—Ի՞նչ տարրական միջոցներ Հայ Դատի հետապնդողները աշակերտներին որպէս այժմեական խնդիր է ներկայացում:

Հայրապետեան—Այս հարցում շատ լաւ հարցում է Գուգ

եթէ ես եմ իմ գործակիցները, որոնք Հայ Դատ են պարապում, կարողանան այս հարցումի պատասխանող լիովին գտնել, լիովին գործադրել այս հարցումի ակնկալութիւնը, աշակերտութեան մէջ հետաքրքրութիւնը ամէն կը շատանայ, որովհետեւ եթէ Հայ Դատը իբրեւ պատմութիւն, միայն պատմութիւն աշակերտութեան հետ պարապենք, դա շատ հետաքրքրութիւն չի յատապնդի: Աշակերտը, երիտասարդը ամէն ինչ ներկայով է հետաքրքրում մեծ մասամբ: Ես նաեւ Հայ Դատի պատմականը, շատ համառօտ, աշակերտների հետ պարապում եմ: Փորձում եմ անցնել պատմականը արտօքայն աշակերտների անօրենքի հետ կապ տան: Եւ այդ կապը մեծամասնութեամբ ստեղծում է յուրերի միջոցով և Հայ Դատին կապ ունեցող ներկայ դժուարութիւններին միջոցով: Օրինակ գիտենք մէկ-մէկուն առաջ առաջ Դարաբաշի հարցը որ ցայսօր ձեռք օրոյն հարց էր և արդեն Դարաբաշի հարցով զբաղելով Հայ Դատի մէկ մասնիկով զբաղել էր, որովհետեւ Դարաբաշի հարցը Հայ Դատին մաս է կազմում: Եւ կապ մի ստեղծելով Դարաբաշի և Հայ Դատի պատմականի և ներկայ ինդիւնների միջեւ: Անշուշտ պետք է գործել այսպիսի առիթներ շատ օգտագործել, քննարկի մէջ յաճախ յուրեր կան Հայ Դատի մասին: Հայ Դատի յանձնախումբեր գոյութիւն ունեն, տարբեր մարմիններ, տարբեր խումբեր, խմբակցություններ զանազան աշխատանքներ են կատարում, որնեւ պետք է այս աշխատանքները նկատի առնել որոնք անմիջապէս կապի մէջ են Հայ Դատի հետ և օգտակար կարող են հանդիսանալ այդ տեսակետից, օգտագործել այդ աշխատանքները և աշակերտներին անօրենք փող մէջ պահել, Հայ Դատի աշխատանքների տեսակետից:

ՀԱՅԴՈՒԿ—Հայ Դատի հետապնդումի աշխատանքը ինչպէ՞ս է քաջալերում աշակերտների մօտ:

Հայրապետեան—Դժբախտաբար պետք է ասել մեծ հետաքրքրութիւն չկա, զոնք կարելի է ասել մեծամասնութեան մէջ հետաքրքրութիւնը մեծ չէ: Այս մեծամասնութեան կողմից մէկ փորձանշանութիւն կա որ կարելի է ասել իրենց մէջ հետաքրքրութիւնը ամէն շատ է: Հիմա ինչո՞ւ այսպէս է, չգիտեմ, յուսով պատասխան չունեմ: Ես միշտ մտքիս մէջ է, իմ միտքը զբաղեցնող մէկ հարց է, որ ինչո՞ւ այսպիսի հայեցական, ազգային նկարագիր ունեցող մէկ դպրոցի մէջ, երբ Հայ Դատը իբրեւ առանձին առարկայ դասաւանդում է, հետաքրքրութիւն չառ մեծ չի. նոյնիսկ որոշ աշակերտներ յստակ ասում են «այժմեական», իբրեւ օրինակ ինչ համար ամէն կարեւոր է քան Հայոց Պատմութիւնը կամ Հայ Դատը: Հիմա եթէ ասենք յանցաւորը միայն դառնում է, ուսուցիչն է, դա ճիշդ խօսք չի. նշադրում եմ ի հարկէ հաստատաբար ընտանեկան դաստիարակութիւնը ամէն մեծ դեր է կատարում: Այն աշակերտը, որ այնպիսի յայտարարութիւն է կատարում, մեծ հասանալիսութեամբ ընտանիքի մէջ որոշ բաներ է լսել կամ ինչ որ շրջապատի մէջ ուղղակի իրեն որոշ բաներ են ասել որ իր միտքը պզտորել է Հայ Դատի նկատմամբ եւ մտածում է օգտակար մի բան չի. կամ էլ ամերիկեան մթնոլորտն է որ ամէն ինչ փաճառականութեան վրայ է հիմնուած և հենց այս երիտասարդ տարիքից աշակերտները մտածում են դրամի ետեւից վրայ: Գուցէ այդ է պատճառը, որ մտածում են եթէ «այժմեական» սովորեն, քաջալերութիւն սովորեն, փայլուն նիշերով կը փոխառնեն ու ապագային ամէն ինչ գործ կ'ունենան: Ուրեմ, Հայ Դատի սովորող ամէն գիտակցութեան հարց է, որ երբից այդ գիտակցութիւնը ստեղծելու գործի մէջ ես կարծում եմ ընտանիքը ամէն մեծ դեր կ'ունենայ քան դպրոցը: Անշուշտ դպրոցը իր բոլոր ճիշդ գործադրում է այդ գիտակցութիւնը ու նաեւ պատրաստութիւնը Հայ Դատի ուղղութեամբ աշակերտին տալու:

ՀԱՅԳՈՒԿ—Ուղղակի կամ անուղղակի ի՞նչ ազդեցություն է ձգել Հայ Դատի դասաւանդութիւնը:

Հայրապետեան—Այս հարցին պատասխանելը իսկապէս մի քիչ դժուար է. լոկ պէտք է իրողութիւնների վրայ հիմնուել և մեր դատողութիւնը իրողութիւններին համեմատել. այսինքն, որպէս օրինակ եթէ վերցնենք քննութեան արդիւնքները ու տեսնենք աշակերտները բարձր նիշ են ստացել ու այդ արդիւնքի վրայ հիմնուելով ասեն արդիւնքը շատ է եղել, դա ինչն էլ շատ ճիշդ չի կարող լինել: Իմ համոզումով Հայ Դատի ուսուցումը մէկ կողմից աշակերտի չափն ունի և Հայ Դատի առարկան պէտք է իսկապէս զանազանել ուրիշ առարկաներից և ուրիշ առարկաների պէս չպէտք է ամբողջանալ: Եթէ հիմնենք դպրոցական տնայնիքի վրայ և համատեղենք որոշ առարկաների ինչպէս սովորում են ու թանջան են ստանում, շատ ճիշդ չի, որովհետեւ Հայ Դատի հարցը բացի դասաւանդութիւնից նաեւ գործնականօրէն մասնակցութիւն բերելու հարց է, նամականաւ երիտասարդ տարրի համար որ որեւէ ժողովուրդ, որեւէ ազգութիւն անկախօրէն է, որ իր էական հարցերը, դժարութիւնները իր երիտասարդ սերունդը լուծի: Ֆեռանտեանի պարագային կարող եմ ասել որոշ աշխատանքների աշակերտները որոշ չափով մասնակցում են: Օրինակներ տամ. անցնալով Ղարաբաղի ամբողջ ցուցեր տեղի ունեցան և դպրոցում յարաբարութիւններ եղան, դասարանում ասեց, և դրանով հանդերձ աշակերտների մեծ տոկոսը յմասնակցեց, անշուշտ ցուցից յետոյ դասարաններում մէջ հետաքրքրութեան և ուղեցիւք իմանալ ինչու չեն մասնակցել, ոմանք որ չէին մասնակցել յարգելի պատճառներ ունէին, բայց մեծամասնութիւնը ոչ—յարգելի: Փաստօրէն նրանք իրենց անանական զգրծով անելի հետաքրքրութեան էին երևում քան Ղարաբաղի ցուցին մասնակցելով: Արդէն մենք այս դասը սովորեցնում ենք որպէսզի յատուկ մի գիտակցութիւն աշակերտներին տանք, որ պէտք է լինում գործնականօրէն գնալ մասնակցել: Եթէ ցոյցը կարելոյ է, որ ինքնապէս կարելոյ է, աշակերտը պէտք է ներկայ լինի: Իր մոլիւ թող ի՞նչ է ներկայ լինելու: Այդ գիտակցութեան է, անասակի դպրոցում, դասի միջոցով աշխատում ենք տալ, պատրաստութիւնը տալ որ երբ գործնականի առիթ է լինում, աշակերտը ներկայանալ պարտեւ, իր մասնակցութիւնը բերի և դա անելի կարելոյ է: Ուրեմն, այդ տեսակէտից նորէն կարող

եմ ասել որ արդիւնքը շատ մեծ չէ, այս մէկ պարագային բնարար է, բայց գոհացուցիչ չէ:

ՀԱՅԳՈՒԿ—Ի՞նչ են ընդհանրական և մասնաշատուկ դժուարութիւնները, որոնք որպէս դրական արդիւնք ձեռք բերելու համար աշխատող ուսուցիչ դիմագրաւում է:

Հայրապետեան—Այո, իսկական հարցումը սա է. ինչպէս ասում են, ուղղակի մատը վերքի վրայ եւ որեւէ կամ ուրիշ խօսքով շան զլովըր անասակի պատեղ է թաղած: Առաջին հերթին ուզում եմ մատնանշել դասաւանդութիւնի չորստիւնը և նաեւ պիտի ասեն որ երբ եւ Ամերիկա եկալ եւ այստեղ պաշտօնեայ դարձամ, տեղեկացամ որ այստեղ Հայ Դատը իրրեւ անանակին առարկայ դասաւանդում է: Շատ եւ—տարբերական թուաց ինձ, միաժամանակ մի տեսակ հոգեկան որակութիւն զգացի որ անանակին ուղադրութիւն է դարձում Հայ Դատին: Միջին Արեւելքում պարագան այսպէս չէ: Դպրոցներում արտօնում չէ Հայ Դատ պարագայ իրրեւ անանակին առարկայ. եւ ինքս էլ ինչ որ Հայ Դատից գիտեմ իմ անանական ընթերցանութիւնների հետեւանքով է կամ իմ ազգած մթնոլորտից, դասաւանդութիւններից, ցուցերից, չգիտեմ համահասարակներից ետեւ: Մեծ մասամբ իմ անանական աշխատանքի հետեւանքով իմ պատրաստութիւնը ձեռք եմ բերել: Բայց այստեղ մտածում եմ ինչ աշակերտը մի տեսակէտից երջանիկ է որ Հայ Դատը իրրեւ առարկայ ունի դպրոցի ծրագրի մէջ և արդէն երիտասարդ տարրից պատրաստում է, բայց միաժամանակ վերջը հասկացալ որ անանակին դասաւանդող դեռեւս կազմակերպած, անանակեայ, այսպէս վերջնական կերպարանք ստացած ձեւի մէջ գոյութիւն չունի. անշուշտ աշխատանքները տարուել են և ներկայիս էլ աշխատանքները ընթացքին մէջ են այդ ողորութեամբ: Ես չեմ ուզում շատ յետեւ: Աշակերտութեան մէջ հետաքրքրութիւնը Հայ Դատի կէտ—մամբ քիչ է ու նաեւ անկացնեմ ոչ միայն Հայ Դատի այլ ամբողջ հայկական առարկաների: Հայկական դպրոց են գալիս բայց հայկական առարկաների նկատմամբ հետաքրքրութիւն չունեն. ու նաեւ ասեն, եթա չափով կամ մի քիչ անելի հետաքրքրութիւն ունեն որեւէ առարկաների նկատմամբ: Ընդ—հանար անտարբերութիւն մը կալ եւ անշուշտ, մեր տեսակէտից, իրրեւ ուսուցիչներ, աշխատելի է որ աշակերտը այս տարիքում իր ամէնէն լաւ ժամերը ամէնէն լաւ ուժերը չի արդիւնաւորում, չի օգտում նրանցից և մի տեսակ վատնում է:

ԽՄԱԿՐԱԿԱՆ | EDITORIAL

(Cont. from pg. 1) *unconventional solutions for the complex problems threatening the course of our struggle. It is time to effectively utilize the conditions imposed upon us by the fascist enemy, for the advancement of the liberation struggle which will ultimately determine the fate of the Armenian people.*

Meanwhile, the fact remains that the homeland we wish to liberate has been emptied from its native inhabitants for seventy-three years. The process of re-colonization of Western Armenia is slowly but surely taking place—not to mention the fact that the population of Turkey will reach seventy million by the year 2000. Not finding it enough to displace and murder the Armenian people, the oppressive enemy has embarked on an organized scheme to distort not only the facts about the genocide, but to rewrite the 3000-year-old history of the Armenian people—beginning from the “Armenian massacres of Urartians” to the “Armenians as international terrorists.”

And while the integrity of the Armenian people is being looted by the racist policies of the Turkish government, the two of the once-flourishing Middle-Eastern Armenian communities

are faced with the toughest challenges to their existence in history. The Lebanese civil war, the Iran/Iraq conflict, together with the social/economic shortcomings of the region have nearly exhausted both communities and have caused the mass exodus of Armenians towards the West. Undoubtedly, the future course of the national movement will partly depend on the manner by which the Middle Eastern communities face the challenges that threaten their existence.

And here in the capitalists' free world, the challenges the communities face are numerous and often claimed as impossible to conquer. Despite the relative freedoms enjoyed by these communities and the means available at their disposal, the depoliticization of the youth (a characteristic of North America) and their rapid rate of assimilation remain to be serious challenges which endanger the outcome of the Armenian national liberation struggle.

There is no question in the fact that the act of genocide has created conditions which can be detrimental to the progress of the Armenian struggle. (Cont. on pg. 14)

On Contemporary Turkish Historiography

by Alice Fundukian

Note: The author, Alice Fundukian, received her Bachelor of Arts degree in History at the University of California, Los Angeles (UCLA) in 1986. She is currently completing her graduate work at UCLA in Near Eastern History, specializing in Armenian Studies.

Historiography, in its most basic level is the writing of history. Generally, the process assumes a "critical examination of sources, the selection of particular from authentic material and the synthesis of particular into a narrative that will stand the test of critical methods." It is at this level that the Armenian Genocide has been a persistent thorn in Turkish historiography since the close of World War I.

Since that time, Turkish historiography has passed through four stages of presentation and sophistication. The first stage opened just after World War I. The number of survivors and eye-witnesses were too wide-spread to attempt absolute denial of genocide, so the Armenians were portrayed as disloyal citizens in a state of rebellion while Turkey, faced with a war on so many fronts, was on the verge of destruction. The emergence of the Republic of Turkey in 1923 brought a new image for the country and led to the second stage of Turkish historiography. With the belief that the "issues" would eventually fade, the past was downplayed and the future—stressed. Renewed Armenian energy toward the Armenian Question with the 50th anniversary of the Genocide also marked the shift to the third phase of study. This period was marked by a more active, though amateurish, propaganda campaign by the Turks. The latest phase is concurrent with heightened Armenian awareness and activity on the political arena. Efforts have intensified to generate primary and secondary sources including archival documents, pamphlets, leaflets, advertisements and open textbooks.

This decade marks the most sophisticated level of study and demands more careful analysis. Regardless of the approach, there are a few general themes which are at the basis of Turkish historiographic works. They are as follows:

1. The Armenians and Turks coexisted peacefully for hundreds of years, grievances arose as Western involvement in Ottoman affairs increased.
2. The Armenians never constituted a majority in any of the regions they claim to be a part of their homeland.
3. The number of Armenians lives lost during World War I has been greatly exaggerated while the comparatively larger number of Turkish casualties has been overlooked.
4. Armenian bands were involved in subversive activity during World War I and constituted a threat to the Ottoman Empire.

5. The deportation of Armenians is more correctly defined as a relocation to regions further removed from the war zone.

To date, the two most impressive and widely used works of Turkish historiography are *The Armenian File—Myth of Innocence Exposed* by Kamuran Gurun and *Armenian Allegations: Myth and Reality*.

The Armenian File is the most thorough English presentation of Armenian history—beginning with ethnogenesis and continuing with the diaspora. From the outset, Gurun postulates that nothing about the Armenians can be expressed as historical truths. By casting doubt on the ethnic origin of the Armenians, the author attempts to discredit current Armenian issues. He states: "It is not possible to ascertain whether the inhabitants of Armenia were the ancestors of Armenia today or whether the region inhabited by those ancestors was identical with the region that was called Armenia in early times."

This points to a technique most successfully employed by Gurun. Each passage contains within it some degree of historical truths. This gives the material an impression of veracity and credibility. Though this is automatically discounted by the knowledgeable reader, it introduces controversy to the vast majority of the audience. In other words, once doubts are cast, the entire issue of validity becomes secondary: a 'new' point of view has been introduced.

The focus of *Armenian Allegations: Myth and Reality* is terrorism and the international political arena. The Armenian terrorist campaign of the first part of this decade is represented as a united effort and is attacked from various theoretical fronts:

- a. the alleged Armenian Genocide is at the core of terrorist attacks,
- b. the passing of any resolution acknowledging a genocide can only spur more assaults,
- c. the Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia is representative of all terrorist organizations,
- d. such Armenian terrorists consider Armenian SSR as "already liberated,"
- e. Armenian territorial claims would be annexed to the Soviet Union and as this is a vital portion of NATO lands, the consequences are unthinkable,
- f. Turkish public opinion views the US Congress' support for "genocide resolutions" (HJR 192) as tantamount to its ally and supporting the "territorial dismemberment of Turkey."

Having made these arguments, three reasons are given why HJR 192, the resolution commemorating April 24th as a day of man's inhumanity to man should not be passed—it would damage relations between the United States and Turkey, it would encourage terrorism and it would distort history. The direct link

between Turkish historiography vis-a-vis the Armenian Question and current political issues is thus further emphasized.

Contemporary Turkish historiography is not limited to study by Turks alone. Many Americans have come to be known as authorities in the field. Although their emphasis does not center on the discussion of history per se, they do develop arguments in what have become related branches such as demography and terrorism. Foremost among these authors are Heath Lowry, Michael Gunter and Justin McCarthy. Lowry and Gunter tend to concentrate on the Armenian terrorism, while McCarthy examines the population of Armenians in the Ottoman Empire.

McCarthy is cited in all these historiographic works as the authority on the ethnic constitution of the Ottoman Empire. His conclusions place the Armenians as a distinct minority in the area they claim to be their homeland and drastically reduce the number of Armenians killed during World War I. Here the entire gamut of Turkish historiographic sources regarding the Armenian Question converge to state the following: "...if all the Armenian in the world had moved to the six vilayets, Muslims would still have been a majority... On the basis of self-determination, there was no Armenia."

The wide variety of materials, methods and approaches employed in modern works reflect a network of research rather

than a series of independent studies. Almost all the materials are published by the Turkish government organizations or government affiliations. One can therefore logically conclude that they reflect official party line.

The works also reflect a stable body politic. This, of course, is not an accurate portrayal, as there have been three coup d'état in approximately the last 2½ decades, there is no viable opposition party; and the country has been surviving on financial aid from Western Powers since the last century. As all of this comes into focus, an intricate post of legitimization of the Turkish government is effected.

Likewise, the works are directed to a Western audience. The materials expose a 'Western' orientation. They are disseminated by an instable country which receives billions of dollars in foreign aid, especially from the US. Some of the money is then channeled back into the US in the form of grants to establishments such as the Institute of Turkish Studies which is directed by Heath Lowry. It must therefore legitimize certain actions and points of controversy to its supporters. Modern Turkish historiography in its depiction of Armenians during the late nineteenth and early twentieth centuries, with its current relevance, is one such means.

A Bibliography on Contemporary Turkish Historiography

- Turkaya Atav, *A Brief Glance at the "Armenian Question"* (Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1984).
- ———, *An Armenian Source: Hovhannes Katchanouni* (Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1984).
- ———, *A 'Statement' Wrongly Attributed to Mustafa Kemal Atatürk* (Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1984).
- ———, *The Andonian "Documents" Attributed to Talat Pasha Are Forgeries!* (Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1984).
- Neside Kerem Demir, *The Armenian Question in Turkey—History's Revelations to a Mother of Murtry* (Kusak Ofset, Turkey, 1980).
- Michael M. Gunter, "The Kurdish Problem in Turkey" Presented at the 20th Annual Meeting of the Middle East Studies Association of North America (Boston, 1986).
- Kamuran Gurun, *The Armenian File—The Myth of Innocence Exposed* (London, Nicosia, Istanbul: K. Rustem and Brothers and Weidenfeld and Nicolson Ltd., 1985).
- Sinasi Orel, "The facts behind the Telegrams Attributed to Talat Pasha by the Armenians" *Turkish Review Quarterly Digest* (Ankara—Winter 1985-1986).
- Bilal N. Simsir, *British Documents on Ottoman Armenians v. I (1856-1880)* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımeri, 1982).
- ———, *The Deportees of Malta and the Armenian Question* (Ankara Foreign Policy Institute, 1984).
- *The Armenian Issue in Nine Questions and Answers*, (Foreign Policy Institute, Ankara, 1982).
- *Armenian Allegations: Myth and Reality a Handbook of Facts and Documents* (The Assembly of Turkish American Associations, Washington, D.C., 1986).
- *International Terrorism and the Drug Connection*, (Press Information and Public Relations Office, Ankara University, Ankara, 1984).
- *Documents on Ottoman Armenians v. II*, (Prime Ministry Directorate General of Press and Information, 1982).
- *Documents* (Prime Ministry Directorate General of Press and Information, 1982).
- "The Armenian Issue" (Federation of Canadian Turkish Associations, 1985).
- *Facts from the Turkish Armenians* (Jamanak: Istanbul, 1980).
- *Armenian Terrorism: A Threat to Peace*, (Akdeniz University, Antalya, 1985).
- *Armenians in the Ottoman Empire and Modern Turkey (1912-1926)* (Bogazici University Publications, Istanbul, 1984).
- *Setting the Record Straight on Armenian Propaganda Against Turkey*, (Publication of The Assembly of Turkish-American Associations, 1982).

Ղարաբաղի Հետքերով

Կատարիկ Ֆանգեյան

Կատարիկ Ֆանգեյան Ղարաբաղի շրջանը ազատամարտի ըմբոստություններում կեցության համար է: Ղարաբաղի ժողովուրդը ոչ միայն ինքնապաշտպանություն է ցուցաբերում, այլև ծանր պայմաններում է ազգայնական հզոր թափափանքներ, ինչպես՝ Իսրայել Օրի, Դաիթ Բեկ, Նիկոլ Դոման, Արամ Մանուկյան և շատ ուրիշներ:

Ղարաբաղի ազատամարտի ժողովուրդի կամքը դարձնում է պատերազմ-ստեղծա այս վերջին քանի մը ամիսներում ընթացքին: Պատմական անկարկ մը նեղակարգ՝ լուսարաններ և հասկանալի համար այս շրջանը:

Արցախ (նախ՝ Արտաշինի կամ Ուրդեի) նախանք Ն.Ք. առաջին հազարամյակի սկիզբին մաս կը կազմէ Ուրարտի պետության, եւ, ապա, անոր թափափանքով Երուսաղեմի կողմէ հայկական թագավորության մէջ է: Այս տղի երկրամասին վրայ կը բնակէ Այս կողմի ժողովուրդը մը, բայց հայերը ազգագրականորէն թաղաքական ու մշակութային ուժ կը ներկայացնեն: Ն.Ք. դարում, Արցախը իր հայ բնակչութեամբ կը մտնէ Մեծ Հայքի շրջագծին մէջ:

Դ. դարում, քրիստոնէութիւնը կը տարածուի եւ Գրիգոր Լուսավորիչ իմը կը դնէ շրջանի առաջին եկեղեցիին: Այսինքն եւս հայերուն ինտ քրիստոնէայ կը դառնան: Ե. դարում, Արցախի մէջ ալ ապրուելը կը տարածուի եւ, ըստ ամսագրութեան, Մաշտոցի բացած առաջին դպրոցը այսօրուան Ղարաբաղին մէջ կը գտնուի:

Ե. դարու առաջին կիսում, Արշակունիաց թագաւորութեան անկումին ետք, Արցախ եւ Ուտիք նախնադներէն եւ Այսինքն Աղուանքէն կը կազմուի մէկ մարզաւանութիւն: Արցախը ետակով կը մտնուի Ապարանից պատերազմին: Պատերազմին ետք, լեռնային շրջաններու եւ բերդերու մէջ թաղանթները կը շարունակեն պայքարը պարսկական բռնակալութեան դէմ: Ղարաբաղը յաճախ կը դիմագրաւէ այս տեսակի դժուարութիւններ: Ե. դարու վերջին քառորդին, Արցախ եւ Ուտիք Առաքելիկները, օգտակար պարսկական ներքին վեճեր, կը տեղեկան որոշ ինքնաբերականութիւն: Մինչ այդ, հայերու եւ ալաններու կրօնի եւ ընկերային կեանքի փոփոխութեան իր պրոցին, այս երկու ժողովուրդները կը միանան:

Ը. դարու սկիզբը, արաբական տիրապետութեան հաստատումէն ետք, Արցախ անգամ մը եւս կը մտնուի բռնակալներու դէմ ծագած ազատամարտութիւններում: Թ. դարու հազար-արաբական շարժումները կը զմեռուրդին Արցախի Արաքելիկ տան կողմէ: Թ.-ժ.Ք. դարերում, Արցախը կը գտնուի սելճուկ-թուրքերու ափերում մէջ: Խաչենի շրջանը մասնաւորապէս կը տուժէ երբ իր ժողովուրդը կ'անկարկուի քաղաքի եւ կողոպուտի: 1140ական թուականներում, Խաչենի իշխանութիւնը վերջնականապէս կ'ազատուի սելճուկ-թուրքերու լուծէ: ԺԳ. դարու սկիզբը, խաչենի իշխանութեան տնտեսութիւնը, արհեստները եւ մշակուրդը բաւականին կը զարգանան:

Մոնկոլներու տիրապետութեան ընթացքին, խաչենի շրջանը գերծ կը մտնէ թաղաք-մոնկոլներու անտարժեքութիւններէ՝ շնորհիւ Հասան-Չապալ Դոգայ իշխանի շրջանայեաց եւ ետակում թաղաքականութեան: Այս շրջանին տեղիսը հայ-մոնկոլ դաշինք կը կնքուի, որում շնորհիւ հայկական իշխանութիւնները մասամբ կը փրկուին օտարներու վաղապաշտութիւններէ:

ԺԵ.-ԺԶ. դարերում, Աք-Քոյունլու եւ Քարա-Քոյունլու թուրքերու արշաւանքներում ընթացքին, Խաչենի շրջանի մէջ էր որ պահպանուեցան հայկական պետականութեան վերջին բերդները, որոնց հիման վրայ ստեղծուեցան Ղարաբաղի եւ Մեծ Սիւնիքի մեքիթութիւնները: Այս մեքիթութիւններն են, որ ԺԵ.-ԺԸ. դարերում կը զփայտեն հայ ժողովուրդի ազատագրական պայքարը՝ սպարապետ եւ օսմանտան բռնակալութիւններում դէմ: 1720ական թուականներում, Միմիքի եւ Ղարաբաղի հայերը կ'ապստամբեն Դաիթ Բեկի դեկադարութեամբ: 1813ին, Ղարաբաղը պաշտօնապէս կը միացուի Ռուսաստանին, Երեւանի եւ Նախիջեւանի միացումէն 15 տարի առաջ: Այս պատճառով, Ղարաբաղը կը միացուի Էջիզաճարի գաւառին, որ Ազրբեյճանի հիմքը կը դառնայ:

"The socialist movement, by its range and scope, is both national and international. Intent on liberating man and society from systems in which they are subjected to exploitation, socialist movements and forces in all countries, remaining true to their lofty mission and confident of their eventual victory, must coordinate and blend their efforts and, through organized struggle, advance toward the realization of the new socialist order..."

— ARF Program, 1982

Նարաբաղի հայերը Օգոստոս 1918ին կը կազմեն Նարաբաղի հայերու առաջին Թաքմաբաղ, որ հետեւեալաբ կ'ընտրէ Նարաբաղի Ազգային Կառավարութիւնը: Այս կառավարութիւնը չի թողարկեր որ թաքմաբաղի զինազօնեալը մտնէ իրենց մայրաքաղաքը՝ Հուշի: Մեղաւորներ 15ին, թորքերը կը գրաւեն Պարոն, որ կը շարունակ մօտ 15000-20000 հայեր: Երբ զնդապահութեան թորք Նարաբաղ կը հասնի, հայերը կը հասկնան, որ այդու չեն կրնար դիմադրել Օսմանեան զօրքերուն: Մեղաւորներ 25ին, 5000 թաքմաբաղ կը մտնէ Հուշի: Մէկ շաբթուան մէջ 60 ակամաւոր հայեր կը ձերբակալուին եւ ժողովուրդը անգին կը մնայ:

Նարաբաղի հայերը զօրավար Անդրանիկի օգնութեան կը դիմեն, բայց անոր բանակին հասնելէն առաջ առաջին համաշխարհային պատերազմը վերջ կը գտնէ: Հայերը իրենց ապագան Անգլիոյ եւ Ամերիկայի կը փնտռեն: Դժբախտաբար խառնաշուռած օժանդակութիւնը չի գար եւ հայերը կը ստիպուին Ազգայնականին մաս կազմել Օգոստոս 22, 1919ին:

Յաջորդ տարին, Նարաբաղի հայերը կ'ապստամբին ազգայնականներուն դէմ: Հայաստանի հանրապետութիւնը օգնութիւն կը դրէ եւ պատերազմ կը սկսի հայերու եւ ազգայնականներու միջեւ:

ԽՄԱՍԳՐԱԿԱՆ | EDITORIAL

(Շար. էջ 1էն) Հակառակ այս դրական երեւոյթին, ազատագրական պայքարի յառաջադիմութիւնը տահմանափակուած է մասամբ Միջին Արեւելոյ անապատային պայմաններու բերմամբ, եւ մասամբ պայքարի զարգացման համար նոյն պայմաններուն օգտագործումի զգուշութեան պատճառով: Հետեւաբար, կարելի է հաստատել թէ որոշ պարագաներով, մեր պահանջատիրական յայտարարութիւնները չեն կրնամ ձեռքի յղուել իրենց իրաւունքներէն: Կարելի է տեսնել այս իրողութիւնը՝ թէ՛ ներքին եւ թէ՛ արտաքին ճակատներուն վրայ: Ներքին ճակատի վրայ, հայապահպանման եւ քաղաքականացման (դեռ չենք խօսիր յեղափոխականացման մասին) շատ կարեւոր հրահանգներն են դիմադրուած են բազմաթիւ դժուարութիւններով եւ արձանագրուած են ոչ-գոհացողի պոզիցիաներ: Միեւնոյն, արտաքին ճակատի վրայ, հայ ժողովուրդը դժմամբ կ'ապրուի թշնամիի մը, որ իր կարգին կը վայելէ մէկ գերազանցութեան անվիճելի հոգանաւորութիւնը, իսկ միայն բարեկամութիւնը՝ պարզապէս: Հետեւաբար, ժողովուրդի պահանջներու արդիւնքը տահմանափակ եղած է Յեղափոխութեան ճանաչման յայտարարութիւններուն շնորհ: Կառավար ինքն է այն իրողութիւնը, որ Յեղափոխութեան հետեւեալ ժամանակներով տանդոմնաբար պայմանները օժանդակած են այս բազմապիսի երեւոյթին, սակայն այս պայքարի վախճանը ողորակողն է կախեալ է այս նոյն պայմաններու անապատային վերադարձին, եւ անոնց վրայ հիմնուած նոր եւ յարմար միջոցներու որդեգրումով յոռնելու համար սփիւռեալ բարդ հարցերը: Ժամանակը եկած է արդիւնաւոր ձեռքով օգտագործելու ընդհանուր թշնամիին կողմէ մեր վրայ պարտադրուած պայմանները՝ ազատագրական պայքարի յառաջդիմութեան համար:

Միեւնոյն, տխուր իրողութիւնը այն է, որ Արեւմտեան Հայաստանը 73 տարի է որ պարտուած է իր բնիկներէն: Իսկ տեղին է նշել, թէ Թուրքիոյ բնակչութիւնը միեւն 2000 թուական պիտի անցնի 70 միլիոնը: Զրաւարարութեամբ հայ ժողովուրդի տնդախառնում է շարունակ, բռնակալ թշնամիին ձեռքերով է ժողովուրդը արշաւի մը, որ կը նպատակադրէ ոչ միայն խեղափոխել Յեղափոխութեան իրողութիւնը, այլ հարցականի է կ'ենթարկէ հայ ժողովուրդի 3000ամեայ պատմութիւնը (մեկնելով տարաբանութիւններու բնաշնորհին՝ արմէններու ձեռքով եւ կանց անելով «հայերը իբրեւ միջազգային անհարկներ» նկատելու վրայ):

Միջև հայ ժողովուրդի մարդկային իրաւունքները կ'առնակոխուին թուրք կառավարութեան ընդհանուր քաղաքական-

Ապրիլ 1920ին, խորհրդային բանակը, Անատոլիա Միջինեան զինադաշտէն, Ազգայնական կը մտնէ եւ Պարոն կը գրաւէ:

Նոյեմբեր 1920ին, արեւելիկները կը սկսին դէպի Հայաստան նախը: Հայաստանը կը հետաքրքրէր նոյնպէս թորքերուն: Դեկտեմբեր 1ին, Հայաստանի համախառն դաշտովն օր մը առաջ, Ազգայնականը, Ստալինի հովանաւորութեամբ, կը յայտարարէ, որ Նարաբաղը, Նախիջեւանը եւ Զանգեզուրը Հայաստանի մաս պիտի կազմեն...

Տնտեսական, մշակութային եւ բնակարանական դեռելի վրայ, Նարաբաղը կը նահանջէ: Հայութիւնը, այս փոփոխութիւնէն, պարտական են իրենց մը կը դրէ իրողութիւն, որուն մէջ օրինակներով կը փառսու, որ մասնաւոր աշխատանք կը տարուի հայութեան տկարացելու, հայութեան թիւը նուազեցնելու եւ ազգայնականներուն քաղաքներէ: Հայերը կը պահանջեն, որ Նարաբաղը միացուի Հայաստանի համախառն հանրապետութեան:

Մեր պատմութեան մէջ, Հայաստանի կարեւոր շրջաններէն մէկը եղած է Նարաբաղը: Ան հայ ժողովուրդին թէ՛ պատուաբանս է եւ թէ անպաշտի անողոր: Այսօր, Նարաբաղի ձայնը կը լսենք: Ան վճռական եւ բարձրակարգ կ'աղաղակէ Հայաստանին միանալու իր անհրաժեշտ պահանջը: Միայն նր մեր ձայնը դարաբանութիւնը կ'անշին:

(Cont. from pg. 10) Whether these conditions aid the loss of identity and the depoliticization of the youth, help the flow of the Armenians to the West, or facilitate the organized schemes of Turkish fascism to once and for all annihilate the Armenian people, they all in their own way do impede our movement. For the Armenian people, the challenge remains to be the effective utilization of these same conditions, toward the resolution of its just cause. Although these conditions have given birth to numerous obstacles along our path, it is necessary to effectively reverse these conditions and utilize them for the advancement of our struggle. The ability to optimally achieve this can ultimately determine the future of the diasporan segment of the Armenian people.

նութեան հետեւաներով, Միջին Արեւելքի մէջ ժամանակին բարգաւաճ հայ զաւորները դժմամբ կ'ապրուին իրենց պատմութեան անվիճելի դժուարին փորձաքննութեանց առջեւ: Լիբանանի քաղաքացիական կռիւնները, Իրան-Իրաք պատերազմը, շրջանի ընկերային-տնտեսական տանգուստներուն հետ միասնելով, առիթ տուած են հայութեան զանգուածային արտագաղթին՝ դէպի Արեւմուտք:

Եւ այսօր, դրամատիքներու ազատ աշխարհին մէջ զոյգութիւն ունեցող ազգային մտահոգութիւնները անկրաւս են եւ երբեմն նոյնիսկ անապատային համարուած: Հակառակ համեմատաբար ազատ պայմաններու, եւ զանազան միջոցներու զոյգութեան, երիտասարդութեան աղատութիւնը եւ զանգուածներու ազատագրականացումը կը մնան հարցեր, որոնք կը փոխանցեն հայկական ազգային ազատագրական պայքարի վերջնական արդիւնքը:

Կառավար վեր է այն իրողութիւնը, որ Յեղափոխութեան տանդոմն է պայմաններ, որոնք կրնան կորստաբեր ըլլալ հայկական պայքարին համար: Միջին Արեւելքին արտագաղթը եւ թորք կառավարութեան հետապնդած հակահայ քաղաքականութիւնը կը զանաւորեն մեր ազատագրական կռիւի յառաջադրանքը: Իսկ մեզի պարտադրուած պայմաններու օգտագործումը ամէն օր իբրեւ մարտահրաւիր կը նետուի մեր առջեւ: Ընդունելով այն իրողութիւնը, որ կը գտնուի բազմաթիւ դժուարութիւններու առջեւ, պէտք է, կենտական է շրջաններ այս առարկայական արգելքները եւ ներկայացող բոլոր առիթները օգտագործել ի նպատակ մեր ժողովուրդին:

April 24, 1985

Montebello, California

by Ara Oshagan

The sound of the slammed car door pierced the still night air for a brief instant, like a spark in a frenzied escape, and quickly vanished into the darkness—smothered, extinguished by the indifferent night. In its aftermath, he was left alone in the silence, alone in the emptiness and solitude of the darkness. His eyes, in a trance, under a hypnosis, followed the grassy blackness that rose like a shadow from his feet and ascended gradually slowly through the obscurity to the height of a shallow hill where the dull moonlight could reflect—an opening of semi-darkness amidst the dead black—ascended to a structure, a structure in a mist of shadow that rose alone unchallenged from the surrounding empty darkness—straight erect smooth. His eyes were captured trapped by its stange magnificent solitude. He was gazing at a lone silent mystery, a mystery of what might be beyond the darkness and shadows, beyond the silence, beyond the tall smooth columns of the monument.

Earlier that day, he was here, amidst the loud incessant tumult of commemoration and mourning, standing near this same spot, squinting in the bright glaring sun. He had gathered on that calm, serene morning at the Montebello church—with the hundreds to mourn the loss of seventy years ago. He along with the hundreds—there, more out of a diffused and diluted sense of duty than mourning; there, more due to the sound and image of that one word and those two numbers—April 24, 1915—than what stood in, behind or beyond them. And, under the hot sun, they had turned from the church gate onto the sidewalks, not the streets the sidewalks, of Montebello, the hundred thinning and forming a long slow banal procession past irritated cars, surprised spectators, crowded fast-food places, loud food-markets, bored policemen. And they had turned into the small side-street, walking on the street now, the last few hundred yards, and they had ascended the final slope to the monument's parking lot. There was the monument, finally, loud glaring in the sun, already surrounded by canopies, trucks, vans, lights, cameras and hundreds of restless moving people—standing, sitting, walking, talking, shouting—a huge mass of clutter and sound surrounding, crowding and protecting the monument. And, on the outskirts, were the crying babies and running children; the picnic baskets and covers spread on the grass; the empty McDonald and Burger King wrappers; the crushed Coke cans; the wrinkled paper-cups strewn on the grass; and above it all, just barely able to rise above all that, speaking to it and consecrating it, were the speeches; the speeches of the clergy, the political leaders, the community leaders—the empty

"And, under the hot sun, they had turned from the church gate onto the sidewalks, not the streets the sidewalks, of Montebello, the hundred thinning and forming a long slow banal procession past irritated cars, surprised spectators, crowded fast-food places, loud food-markets, bored policemen..."

unwanted political speeches of the indifferent Deukmejian and Philibosians. He has stood surrounded by this loud, incessant and crowded uproar, astonished at the scene; wondering what connection it had to the tragedy of 70 years ago, to the event that is hanging, somehow somewhere, like a heavy oppressive weight, from every Armenian's soul; wondering how one can mourn or feel anything in this unrestrained sound and chaos.

Now he stood alone, the only figure solitary in the vast silence and darkness—except the monument. The monument was there—rising out of the darkness unchallenged deaf mute magnificent—*what am I looking for* then his feet pulled compelled drawn moved on the grass and he went swiftly unwavering forward. Then, suddenly, he was only a few feet away, the monument loomed towered over him tall strong unmoving—the smooth calm columns rising in unison, in silent harmony and then turning toward each other, coming together touching at the top, at the apex. He lingered before that first concrete step, lingered between the dark and the semi-dark *it must be here... it must* then he was inside, in the

"And, on the outskirts, were the crying babies and running children; the picnic baskets and covers spread on the grass; the empty McDonald and Burger King wrappers; the crushed Coke cans; the wrinkled paper-cups strewn on the grass; and above it all, just barely able to rise above all that, speaking to it and consecrating it, were the speeches; the speeches of the clergy, the political leaders, the community leaders—the empty unwanted political speeches of the indifferent Deukmejian and Philibosians..."

center surrounded completely by the columns, silent shadows rising straight into the sky. He was still for a long intense moment. He took a few cautious steps to the right and timidly carefully reached toward a dark column. It was silent unmoved under his hand. With a start at first then slowing, walking stealthily slowly from one column to the next, touching feeling searching with his hands eyes, his stare pored each column

full-length meticulously intensely—to penetrate, to reach, to pass through. And then he was at the center again *here only here there is no other place* standing still, his eyes now fixed on the obscure tilted plate on top of a square of concrete three feet high, jutting out of the dark ground. With two steps that took an eternity to fall, he stepped forward. An immense black shadow fell across the upper surface of the plate, leaving only a dim fading stripe of moonlight to barely illuminate the lower. "April 21, 1968," read his voice *April 24, 1915 April 21, 1968 April 24, 1985* he reached stretched across the plate with both hands, his fingers barely grasping the edge, then he lifted one foot slowly straining twisting his body partly onto the steep plate, the other foot still on the ground, weighed down by a million and a half ghosts. Then he lifted that too, quickly sharply, to the edge of the plate, straining pulling with all his might, he climbed clawed onto the plate, holding on just barely, his body crouched, his fingers trembling under the strain, his foot tensely on the edge, twisting struggling straining, he lifted one arm up, slowly up into the air straight clear, his fingers outstretched, his shape, one arm extended taut reaching into the air, like a trembling statue about to fly.

Then his foot slipped, his ribs crashed against the plate and he fell the endless space of a mere three feet, falling hard on his face on the cold ruthless pitiless ground, the impact like a quick fierce slap unleashed by the indifferant ground, the pain exploding, bitter sharp, invading his mind and he rolled, eyes closed, with a loud groan of pain. He came to a stop at the center of the monument and remained there for a while, gasping for breath, his face in his hands, dull groans of pain escaping through his fingers. Then he got up, one hand on his bruised face, walked past the dark columns, down the concrete steps, across the dark grass and drove away. The monument remained silent, rising alone and unchallenged to the sky through the surrounding darkness. ■

It Was April Again...

The Case of the Monotonous Genocide.

by Ani Boghigian

Every year a day of commemoration is organized in the month of April, supposedly to bring together the Armenian people for memories they pronounce are unforgettable. These annual gatherings, have mostly taken place in front of a monument located in the city of Montebello. This monument was built for all those who lost their lives during the Genocide. In other words it's a way of respecting our ancestors whose blood had dried under the hot sands of Der Zor, and whose bright eyes were no longer shining because everything around them had been left in the dark.

□ It was that Genocide day again, for us, who claim that in 1915 one and a half million Armenians were massacred. "Let them vociferate for another year or two, would it stimulate curiosity amongst men?"

□ April is best known for its beauty since everything is reborn. The colors of earth and sky radiate over every human eye but somehow that glitter seems to be missing in those people of Armenian descent. They try to hide their tears by having a few celebrities as special guests of that

memorable April 24 day; these so-called popular men claim to speak for the Armenian people being clapped and smiled at, for these innocent people believe that these dignitaries will also cheer and beam back. However, we know by experience that this is not true.

□ We Armenians don't get it do we? There are no more red fiery hearts left in this cold robotic world. People are not concerned with the past, they want a new computer, or maybe a new atomic toy which is able to win the world and turn everyone into a machine that is programmed to only function under the greedy power-seekers. The flames which once burned in the hearts of all Armenians is beginning to fade as the force of intemperance starts to overpower. Everyone is after something that is out of reach, something that they can never have but they would do anything to satisfy their sick needs; and certainly the Armenians or Nicaraguans or Africans or Salvadorans of the past will be forgotten... until an explosion is heard.

Why do we need these detonations? Maybe it stimulates curiosity amongst men... But what for?

□ Yes, it was April again and we were gathered together to remember our loss, again clapping, smiling, again, again... ■

Reading the Small Print

Note: The following is a summary of an article which originally appeared in the November/December 1987 issue of MERIP/Middle East Report. The author, John Mepham, visited Turkey last April to inquire about the state of affairs there. John Mepham teaches philosophy in London and is on the coordinating committee of European Nuclear Disarmament (END).

In early April, the president of the banned Turkish Peace Association invited friends from END (European Nuclear Disarmament) and other peace groups across Europe to join him and the TPA executive in Istanbul in celebrating the tenth anniversary of the TPA. They planned to hold a public peace forum and a press conference.

However, after the 1980 military coup the TPA had been systematically suppressed. The Turkish government had made much in recent years about its "Return to Democracy." Here was an opportunity to judge to what extent things really had improved. If it were possible, at this time, to hold a public discussion in Istanbul about nuclear disarmament and NATO, if it were possible for members of the TPA to put other views freely to the press, then some new dimension of democratic activity had opened up in Turkish life.

A few days before I set off for Istanbul, the police banned both the peace forum and the press conference.

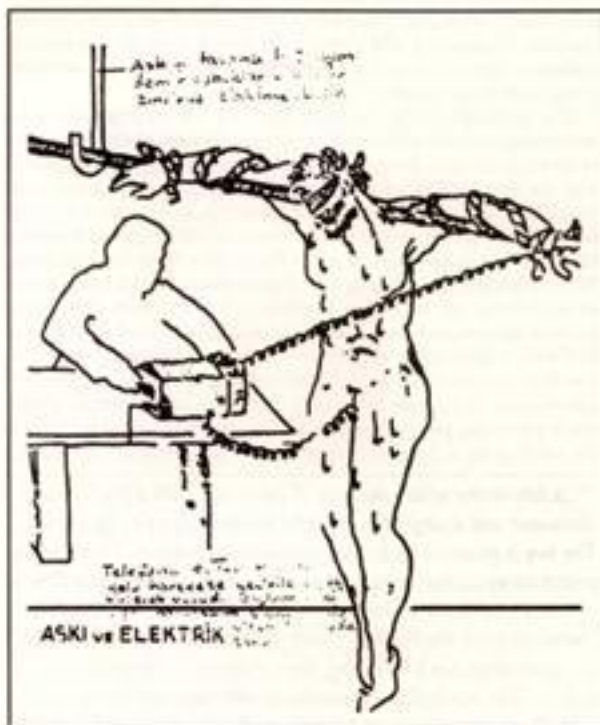
Following the coup, the military regime disbanded many organizations including the trade union federation DISK, women's and youth organizations, and political parties as well as the Turkish Peace Association. Officials and members of these organizations were arrested; many of the trials drag on to this day.

I went to Turkey to inquire about the state of affairs there. What I found was not a "return to democracy" but the substitution of a different political model, a system of "authoritarian democracy." The state seeks to subordinate civil society by intimidating all forms of oppositional thinking and activity. The headlines of the 1982 Constitution mouth a democratic discourse, while the small print locks civil society in a vice of authoritarian discipline.

Prison Life

Ali and his friends were in prison for over three years. Ali Taygan had been, before his arrest, director of the State Theater Company of Istanbul. He had worked at the Yale Drama School. He has a standing invitation to work with a theater company in the US, but his passport has been withdrawn. We sit drinking tea in Istanbul's most celebrated hotel, the Pera Palace, the wood and stone embodiment of a certain notion of civilization—this hotel was built in the late 19th century to receive travelers at the end of their journey on the Orient Express. The sense of elegance, of old-fashioned luxury, is overpowering and incongruous as Ali chats peaceably about his experiences as a political prisoner. He explains how, when the verdict of guilty was announced by the military judges, he only realized what had happened when he saw the face of a friend, a British diplomat, go white. "For hours I found it impossible to connect the words of the verdict and the sentence with my own fate."

In prison, he and his comrades rigged up a system for heating water in a dustbin. They made "wire" from silver foil taken from cigarette packets and poked a metal coathanger into a socket in a wall. The heating element was made from an aluminum fast food container strapped between pieces of wood. The prisoners had a strict rota for washing and cleaning their quarters. Keeping themselves and their cells scrupulously clean was both a health measure and an element of necessary discipline. They invented ways of making jam out of carefully saved sugar lumps and fruit peels. They

Drawing by a former Turkish political prisoner shows askı, suspension by the arms with electric shock.

—Amnesty International

learned how to recock their daily ration of chickpeas with a little onion and olive oil to make them palatable.

The men of the TPA executive were lucky; they were together with each other, in a civilian prison. Their one woman colleague Reha Isvan, was in a military prison where conditions were very much worse. The men were able to read a lot. They also set up classes for some of the young prisoners, many of whom had a very narrow political culture. "They read nothing but Bobby Sands and Che Guevara," Ali explained despairingly. Orhan Taylan, an artist who has just had a successful exhibition in Ankara, taught painting to some of these youths.

The Project of Modernization

Walking in the center of Istanbul, we pass the imposing old Lycée building where, over a century ago, the sultans of the Ottoman Empire imported French education to create an elite that could run a modernized civil service. They took modernization to mean Europeanization—rational law, modern bureaucracy and specialist training based on French positivist thinking. After World War I, Atatürk and his cohorts pushed this concept of modernization further by establishing the Republic of Turkey in 1923. The army has periodically intervened to keep the state on this course.

What was so unprecedented about the 1980 coup was the army's vicious attack on the intellectuals, traditionally their allies in defining the character of the state and the culture. The turmoil before the coup does not explain this frenzy against the intellectuals. People are debating these questions in Istanbul today: What explains the differences between this coup and those of 1960 and 1971? Is the project of Evren and his people different from that of Özal and the business

interests? Has Turkey seen a turn away from the culture of positivist modernization? How significant are the signs of official encouragement of Islamist fundamentalism?

The premise of the new repressive ideology is that severe limits to democracy are necessary to protect the process of economic modernization. Democracy and a bourgeois-liberal state do not provide sufficient means of social discipline in a society which still contains many traditional aspects.

The problem facing the ideologists of Turkey's regime is an interesting contrast with that facing Spain 18 months ago at the time of its entry into the European Economic Community. The pro-EEC and the pro-NATO positions of the Spanish government were interpreted as a certificate of liberal maturity, a declaration that the authoritarian politics of the Franco years had been rejected. Entering the EEC was an attempt to make Spain safe from its own army. Nobody could seriously claim that Turkey had arrived at such a point, so superficial are its moves towards an authentically democratic political system, so vulnerable is it to being overturned. The victims of Turkey's military agree that the "return to democracy" is decorative frieze constructed on the concealed framework of a repressive constitution. Alongside the visible process of parliamentary democracy (elections, political parties, an apparently lively press) there is the small print of legal prohibition and the absence of civil rights.

"...a boy water seller, perhaps 10 years old, with a plastic water container and a single cup, tries to tempt passers-by to a drink... The boy is pounced on by two municipal policemen. They roughly snatch away his water container and hurl it to the ground. One of them smashes it under his heel, over and over... He savagely wrenches out the tap and twists it to pieces... The faces of the policemen are frightening, their violence is intimidating... The boy looks on, speechless with rage and fear... 'He'll get a beating from his father when he gets home tonight without money and no water bottle,' says a friend..."

Taksim Square

Taksim Square in downtown Istanbul is a huge concrete plateau. Around its periphery are airline offices, banks, international hotels and prestige projects like the new opera house and art gallery. The opera house signifies not only wealth and glamour but also "Europe." Opera is an imported high art form, as is the easel painting on display in the gallery upstairs. The whole scene is about jet-setting glitz, but it is too dirty, too much like a building site to feel right.

This is partly because the buildings, many still under construction, have a dated brutalist style, unadorned concrete and glass, modernism at its least imaginative. In the center of the square there is a kind of bus terminal, a busy, noisy and smelly place into which buses converge in huge numbers from all points. On a slightly higher level, there is a large, dusty, bleak pedestrian concourse. On this modern stage, in alarming numbers but looking distinctly anachronistic,

wander the shoeshine boys and the beggars. I am reminded that since the coup in 1980 real wages have fallen in Turkey by 57 percent.

Here in Taksim, a huge banner across the front of the Etap Marmara Hotel announces in both Turkish and English: "The Third Meeting of the Follow-Up Committee of the Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the Organization of the Islamic Conference." To whom could this message possibly be addressed?

Against the hotel wall, a ravaged, ill-looking young boy, perhaps 12 year old, is slumped on the pavement. He is in rags and his bare feet poke through wide holes in his shoes. His hand is held out listlessly for alms. A team of three or four other boys creep up on him. They push into his hand some little pieces of newspaper torn to resemble bank notes. For a second the victim cannot believe his luck. The surprise is clearly legible on his face, but so then are the understanding and the fury which succeed it. The tricksters find it all a really great joke, and fall about laughing.

In the middle of the square, a boy water seller, perhaps 10 years old, with a plastic water container and a single cup, tries to tempt passers-by to a drink. Nobody with a modern sense of hygiene would be willing to take the risk in this sticky heat. The boy is pounced on by two municipal policemen. They roughly snatch away his water container and hurl it to the ground. One of them smashes it under his heel, over and over, grinding it into an unusable mess. He savagely wrenches out the tap and twists it to pieces. Public health regulations sensibly prohibit this kind of water selling. But it is not rational preventive health care that is acted out here. The faces of the policemen are frightening, their violence is intimidating. We all pretend to be paying attention to something else. The boy looks on, speechless with rage and fear, rigid with the effort not to react. "He'll get a beating from his father when he gets home tonight without money and no water bottle," says a friend later when I tell the story. When the police have walked a safe distance away, the boy suddenly hurls his useless cup after them, howls his outrage, then runs away as fast as he can go.

An Authoritarian Constitution

Although there are still a sickening number of political prisoners, and although the history of torture, brutality and arbitrary cruelty has left very deep scars, the focus of immediate complaint among some opponents of the regime has shifted to the 1982 constitution. From an apartment with a stunning panoramic view of the Bosphorus, we look across to Asia. The sun goes down behind us and catches like flashes of fire in the windows of the houses on the hills we face. Soviet ships pass through beneath us, on their way to Odessa, hammers and sickles on their funnels. The apartment is furnished with cosmopolitan good taste, with what may be Parisian fabrics, Italian furniture and a stereo LP stack of impressive proportions. On the walls, varieties of modern European culture, prints and posters of Klimt and Brecht, jostle for space. By their side is the calligraphic seal of some sultan elaborated in complex arabesque.

Here I meet with some people from the medical, academic, business and professional circles. These are confident, wealthy, mildly progressive people. The businessman, who travels the world, whose children have been educated at schools in England and universities in the US, is a thoroughly modern figure. He speaks with real contempt and anger about the destruction of higher education in Turkey since the coup. "Instruction in the universities," he says, "has been reduced to the state of high school drilling or parrot learning. All the universities are firmly in the grip of the state, via the monolithic Higher Education Institute. They have no autonomy. The many academics who lost their jobs after the coup have not been reinstated." The concept of the modern education, of training the scientific and critical intelligence is regarded as a threat and has been destroyed.

The conversation settles on the small print of the constitution. The law of associations simply rejects the liberal idea of civil society as a space of free debate and organization. All associations must register

ՅԵՐԵՆԻՔ Է ԼԱՅ ԲԱՆԱԲԱՆԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱՆԵՐԸ

Write to
KEVORK MARACHELIAN
HOVIG NOUBARIAN
RAFFI TITIZIAN
Etablissement Archambault
242 Montee Gagnon
Ste-Anne-Des-Plaines
Quebec, CANADA JON-1H0

with the police. No association is allowed to engage in political campaigns, support political parties and so on. The aim of these regulations is to prevent the formation of bodies like those that used to speak for youth or for women for workers, as well as those such as the TPA.

A perfect illustration of how this works in practice occurs the next day. Two British doctors go off to Ankara to meet with some Turkish medical people who set up a group called Physicians for the Prevention of Nuclear War some months earlier. One of its aims is to inform the public about the catastrophic effects of nuclear war. They wished to be federated with the International Physicians for the Prevention of Nuclear War, which had won the Nobel Peace Prize. It has national groups in every European country except Yugoslavia, Albania and Turkey. The next week, the ministry of the interior suspended the activities of the Turkish group. Its application was refused on the grounds that statements about the effects of nuclear war might cause panic among the public. Furthermore, the authorities argued, these functions are already fulfilled by such bodies as the civil defense section of the ministry of the interior and the Atomic Energy Commission, and this duplication could create confusion. The group is therefore banned.

One law makes it illegal to seek to change the social or economic system of the country. Obviously this provision leaves it open for almost any thought or activity to be declared illegal. The martial law prosecutors tend to argue that any protest about the law amounts to treason. A liberal amendment to the law would rule out only attempts to change the system by violence. As things stand, people are liable to be denounced as terrorists simply for arguing for reforms to the constitution.

Under the constitution, President Evren has the power to veto any proposed changes. Any which he does not veto can only be changed by referendum. A referendum on September 6, 1987, removed the ban on political activity by political leaders of the precoup years. This removed one of the most absurdly illiberal aspects of the 1982 constitution, yet in fact it only dealt with a marginal issue. I met no one who had any sympathy for the old party leaders or thought that society would gain by their return to political life. Meanwhile, the really illiberal restrictions on thought, publication and organization remain in place.

"Mrs. Isvan explains, nobody but the really well-off can afford to buy books, which are very expensive. Teachers, whose standard of living has fallen drastically since 1980, can scarcely afford even to buy newspapers. In provincial towns it would be impossible for a bookseller to stock anything but the most orthodox of texts. The police would certainly take note and revenge if a bookseller stepped out of line. I read of a recent episode in which the brother of a left-wing publisher was beaten to death. It was a case of mistaken identity..."

Reactionary Culture

Reha Isvan is a 60-year-old agriculturalist and educator. She and her husband (also an ex-political prisoner, and ex-mayor of Istanbul) have a successful fruit farm outside Istanbul. She talks about her own dreadful prison experience with tact and dignity. She talks about the resurrection of Islamic culture with scorn. She explains that religious instruction has been reintroduced into the schools, and religious schools which were banned by Ataturk are again permitted. Dress on television is strictly controlled—no sleeveless dresses are allowed. One can even see, in Istanbul itself, among the rush hour commuters queuing to get the ferry back across the Bosphorus after work, a few women in veils. Prayers are recited in state buildings, and people told me that is considered risky to be seen not joining in.

Books provide yet another example of how formal freedoms coexist with real restrictions and intimidation. For one thing, Mrs. Isvan explains, nobody but the really well-off can afford to buy books,

Drawing by a former Turkish political prisoner shows the "car tire torture" and falaka (beating on the soles of the feet). —Amnesty International

which are very expensive. Teachers, whose standard of living has fallen drastically since 1980, can scarcely afford even to buy newspapers. In provincial towns it would be impossible for a bookseller to stock anything but the most orthodox of texts. The police would certainly take note and revenge if a bookseller stepped out of line. I read of a recent episode in which the brother of a left-wing publisher was beaten to death. It was a case of mistaken identity.

Walking down a main shopping street in the center of Istanbul, one can see posters advertising a performance of songs by Brecht at a local theater. *A Voice*, a book by Mrs. Isvan, is on sale in a few bookshops. It relates many of her most harrowing experiences as a political prisoner. Throughout the city the newsstands display piles of this week's issue of *Yeni Gundem* (New Agenda), a fortnightly political magazine, with the cover story about the banned Turkish Communist Party. Inside, illustrating this story, we find a picture of Marx (is this the first image of Marx to be printed in Turkey since 1980?) glaring down on a startled looking Prime Minister Ozal, who is nicely placed at the bottom left. This is daring stuff.

What the authorities de facto tolerate has slowly expanded, but those who are on the front line never forget that the laws and all the machinery of repression are still in place and can be applied at any minute. Regularly individuals are picked off. A doctor gets into trouble for complaining in print about public health policy. A journalist gets arrested and a magazine banned because it referred to the Kurds as an ethnic minority, a taboo formulation.

Our friend, the editor, details some of the limits to free discussion in print. It simply is not possible to have a free and wide-ranging critical discussion of the army and its role in Turkish society. In addition to the Kurds the Armenians are another taboo area. Turkey's contested history cannot be properly told. This causes problems not only for magazines and newspapers, but also for book publishers. For example, a syndicate is financing the publication of

ԾԻՇԵՏԷ՛Ք ՀԱՅ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ

Write to
RAFFI ELBEKIAN
3156/2
KP DOM
Sr. Mitrovica
22000
YUGOSLAVIA

the *Encyclopaedia Britannica* in Turkish. But what will they do about those maps which mark with a dotted line the boundaries between Greek and Turkish territorial waters in the Aegean Sea? This is not permitted in Turkey; these are disputed areas. Another map labels an area in the east of the country "Kurdistan." Nomination is a political act; the army will not tolerate the conferring of this name.

"It simply is not possible to have a free and wide-ranging critical discussion of the army and its role in Turkish society. In addition to the Kurds the Armenians are another taboo area. Turkey's contested history cannot be properly told. This causes problems not only for magazines and newspapers, but also for book publishers. For example, a syndicate is financing the publication of the *Encyclopaedia Britannica* in Turkish. But what will they do about those maps which mark with a dotted line the boundaries between Greek and Turkish territorial waters in the Aegean Sea?"

The *Penguin Map of the World* and *Map of Europe* were seized by the State Security Council of Istanbul on the grounds that they "engaged in separatist propaganda." *The Academic American Encyclopaedia* was banned on the grounds that it "undermined national sentiments," through the seizure order was later withdrawn. A recent summary of book-banning in Turkey reports that 39 tons of books, periodicals and newspapers seized in Istanbul since 1980 were sent on December 18, 1986, to a paper mill to be pulped. They included 126 different books, 80 issues of 36 weekly or monthly political journals, 60 issues of 23 different magazines.

So the official story may be of a free press. But the small print, only legible by those who try to exercise that freedom, says that there are any number of exclusions, prohibited topics and images, and tough sanctions for those who step out of line.

The Trial Goes On

On April 28, just a few days short of five years after the original arrests, the TPA trials reached another turning point: the Second Military Court of Istanbul announced the results of its deliberations. The case against the TPA executive members had been heard for a third time. This trial has now been amalgamated with that known as TPA II, the trial of TPA members.

The court ordered that the Turkish Peace Association be disbanded and that all its assets and publications be seized and confiscated. Some of the verdicts were as follows.

Mahmud Dikerdem and Reha Isvan were each found guilty of belonging to an illegal organization and were sentenced to four years and two months each. Other members of the executive, including the president of the Medical Association, Dr. Atabek, the painter Orhan Taylan, professor Metin Ozek, doctor and psychiatrist, and Aykut Goker, the president of the Engineers Trade Union, were each sentenced to 18 months for "founding within the country an organization which has its roots abroad, without the permission of the government; organizing activities outside of the stated aims of the association; engaging in international activities in violation of the law of association."

Ali Taygun and three others are also defendants in another case, in which they and others are charged with being members of the banned Turkish Communist Party. The TPA case against them is left outstanding, awaiting the verdict of that trial.

Հայտույն
Haytoun

Official Publication of the
ARMENIAN YOUTH FEDERATION
ARF Youth Organization of Western America

Haytoun
419A West Colorado Street
Glendale, California 91204